

75-РІЧЧЯ І.Ф.ЧЕРНІКОВА

1 січня 2006 р. виповнилося 75 років доктору історичних наук Ігореві Федоровичу Чернікову – відомому українському сходознавцю, досліднику історії Туреччини, українсько-турецьких взаємин, міжнародних відносин на Близькому Сході, проблем орієнталістики

ПІСЛЯ закінчення з відзнакою у 1954 р. факультету міжнародних відносин Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка протягом трьох років учителював у спеціалізованій середній школі Києва, викладаючи історію англійською мовою. З листопада 1957 р. по жовтень 1960 р. – в аспірантурі Інституту історії АН УРСР. Після її завершення працював у цьому ж інституті у відділах загальної історії та міжнародних відносин, нової і новітньої історії зарубіжних країн та історії країн зарубіжного Сходу на посадах: 1960–1964 рр. – молодший науковий співробітник, 1964–1978 рр. – старший науковий співробітник. 1962 р. в Секції суспільних наук АН УРСР захистив кандидатську дисертацію на тему “Радянсько-турецькі відносини у 1923–1935 рр.” (науковий керівник – доктор історичних наук, проф. А.П. Ковалівський). 1984 р. у Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка захистив докторську дисертацію на тему “Радянсько-турецькі відносини. 1934–1972 рр.”. У 1978 р. переведений до новоствореного Інституту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР (з 1992 р. – Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України). 1978–1992 рр. – завідувач відділом країн, що розвиваються, і з 1992 р. по 1999 р. – на посаді головного наукового співробітника. Автор понад 170 наукових праць, в тому числі 4 монографій.

Завдяки «хрущовській відлизі» кінця 50-х – початку 60-х років ХХ ст., внаслідок якої багато унікальних архівних матеріалів стали доступні широкому загалу, І.Ф. Чернікову вдалося чи не вперше дослідити насичені найважливішими подіями етапи українсько-турецьких взаємовідносин

новітнього часу у політико-дипломатичній, торговельно-економічній та науково-культурологічній сферах. При цьому після тривалого забуття були згадані прізвища багатьох українських політиків, дипломатів, громадських діячів, учених, що були безпідставно репресовані сталінським режимом.

Нині Ігор Федорович виступив ініціатором виконання

вкрай актуальної теми – “Історія української тюркології”. А згідно з дослідницькими планами Інституту сходознавства НАН України він розробляє спадщину такого велетня української і світової орієнталістики, як академік Агатангел Кримський.

І.Ф. Черніков – активний учасник низки міжнародних наукових форумів, тричі перебував у службових відрядженнях у Туреччині, виступав з доповідями на Міжнародній конференції ЮНЕСКО (Стамбул, жовтень 1973 р.) “Стамбул як центр культур балканських, середземноморських, слов’янських і східних народів”, на IV конгресі учених-балканістів (Анкара, серпень 1979 р.). Як представник України брав участь у роботі Міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО (Париж, 16–18 грудня 1981 р.) на тему “Мустафа Кемаль Ататюрк – засновник сучасної Турецької держави”, присвяченого 100-річчю від дня його народження. А на початку жовтня 1988 р. – був співголовою Міжнародного семінару, організованого Інститутом орієнталістики Чехословацької академії наук у Празі разом з Інститутом соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР.

Близько двох десятків років Ігор Федорович входив до складу вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій факультету міжнародних відносин Київського державного університету

імені Т.Г. Шевченка та Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України. Багато разів виступав офіційним і неофіційним опонентом.

Із сімох аспірантів, науковим керівником яких був д.і.н. Черніков, більшість отримали науковий ступінь кандидата наук. Ігор Федорович – лауреат премії Президії Академії наук України імені Д.З. Мануїльського (1975 р.).

На рідкість працьовита, скромна і порядна людина, фахівець вражаючої еруди-

ції та енциклопедичних знань, наш ювіляр вкладає багато сил й енергії у відродження та розвиток українського сходознавства. Побажаймо ж йому здоров'я, сил і нових творчих досягнень у його благородній праці.

О.О. КОВАЛЬЧУК,

провідний науковий співробітник

Інституту історії України НАН України,

кандидат історичних наук

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК ЧЕРНІКОВА ІГОРЯ ФЕДОРОВИЧА (1990-ті роки – 2005 р.)

1990

1. Турция // «Страны Ближнего Востока». Справочник. – Киев: Политиздат Украины, 1990, с. 265–293.

2. Востоковедение на Украине // «История отечественного востоковедения до середины XIX века». – Москва: Главная редакция восточной литературы изд-ва «Наука», 1990, с. 107–117.

3. Об участии АН УССР в развитии африканистики в Советском Союзе и о научных связях со странами Африки // «Советско-африканские отношения в условиях перестройки». (Материалы выездной сессии Научного Совета АН СССР по проблемам экономического, социально-политического и культурного развития стран Африки, состоявшейся в Киеве 24–27 мая 1989 г.). – Москва, Институт Африки АН СССР, 1990, с. 50–58.

1991

4. Видатний український тюрколог. До 120 річчя від дня народження А.Ю. Кримського // «Вісник Академії наук Української РСР». – Київ, 1991, № 1, с. 82–86.

5. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства (1926–1931 рр.) // «Український історичний журнал» (УІЖ). – Київ, 1991, № 2, с. 31–38.

6. Перестройка в СССР и страны Ближнего Востока // «СССР, США и «третий мир». Материалы научной конференции. – Киев: Киевский госуниверситет, 1991, с. 3–6.

1992

7. Об исследованиях А.Е. Крымского по тюркологии (20-е годы) // «Восток. Афро-азиатские общества: история и современность». – Москва: Наука, 1992, № 1, с. 104–111.

8. До 70-річчя українсько-турецького договору. «...Вирішили зміцнити між собою назавжди найкращі та сердечні відносини...» // «Політика і час». – Київ, 1992, № 4, с. 37–41.

9. Нерозлийморе. Україна і Туреччина: взаємини у контексті історії та сучасності // «Україна». Національний ілюстрований часопис. – Київ, 1992, № 5, с. 17–18.

10. Видно берег турецький // «Урядовий кур'єр». – Київ, 1992, лютий, № 6.

11. Чорноморське співтовариство // Там само, 1992, 26 червня.

12. Принади «турецької моделі» // «Демократична Україна». – Київ, 1992, 23 червня.